

SAFETY FIRST WALES – BRIFF

CYFLWYNIAD

Mae *Safety First Wales* (SFW) yn gynghrair o weithwyr rhyw, gweithwyr iechyd proffesiynol, cynrychiolwyr eglwysi, ymgyrchwyr gwrthdodi, gwrth-drais a hawliau pobl draws -- a ffurfiwyd i ddad-droseddoli gwaith rhyw yng Nghymru a blaenoriaethu diogelwch, iechyd, a lles gweithwyr rhyw. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys tystiolaeth gan weithwyr rhyw naill ai a) a ddaeth i gyfarfod cyntaf SFW, b) a gymerodd ran mewn ymchwil a gynhaliwyd gan Brifysgol Abertawe neu c) sy'n rhan o rwydwaith yr *English Collective of Prostitutes in Wales*.

Mae tua 72,800 o weithwyr rhyw yn y DU.¹ Yng Nghymru, yr amcangyfrif yw bod o leiaf 2,471 o weithwyr rhyw. Mae hyn yn cynnwys 1,195 o weithwyr rhyw sy'n gweithio ar-lein, 912 yn gweithio mewn puteindai/parlyrau tylino a hyd at 263 yn gweithio ar y stryd.² Daw'r ffigurau yma o 2014 felly mae'n debygol bod y niferoedd yn sylweddol uwch erbyn hyn.

Mae gwaith rhyw yn cael ei nodi ym mhob un o'r 22 o ardaloedd awdurdodau lleol yng Nghymru ac mae wedi'i ganolbwyntio bennaf yng Nghaerdydd, Casnewydd ac Abertawe.

Yn genedlaethol, menywod yw'r mwyafrif o weithwyr rhyw (85-90%),³ y rhan fwyaf ohonynt yn famau sy'n gweithio i gefnogi teuluoedd.⁴

Rhennir y gwybogaeth ganlynol yn categorau amrywiol yn seiliedig ar yr hyn y mae gweithwyr rhyw wedi'i ddweud.

TLODI A DIGARTREFEDD

Mae puteindra yn cynyddu ledled y DU am fod tlodi ar gynnydd. Mae cynnydd aruthrol mewn biliau ynni, bwyd a threuliau hanfodol eraill yn achosi newyn, digartrefedd, dyled gynyddol a dioddefaint ofnadwy. Ers degawdau mae toriadau cyni wedi targedu menywod.⁵ Mae cosbau budd-daliadau, sydd eisoes i'w gweld yn brif achos y cynnydd mewn puteindra stryd,⁶ yn cael eu hehangu a'u gwneud hyd yn oed yn fwy llym.⁷ Mae toriadau mewn budd-daliadau a gwasanaethau i bobl anabl wedi gwrthwio menywod anabl yn benodol at waith rhyw.⁸

Yng Nghymru, hyd yn oed cyn pandemig Covid-19, roedd bron chwarter y bobl yn byw mewn tlodi gyda menywod yn cael eu heffeithio'n anghymesur.⁹ Mae gan Gymru bellach y gyfradd tlodi plant waethaf o holl wledydd y DU, gyda 31% o'r plant yn byw o dan y llinell dlodi.¹⁰

Gwnaeth yr AS o Gymru, Liz Saville Roberts, ynghyd ag eraill, gyflwyno cwestiynau i'r llywodraeth am ddiffyg cymorth ariannol i weithwyr rhyw yn ystod pandemig Covid-19¹¹ gan ofyn am daliadau brys i weithwyr rhyw mewn argyfwng.¹² Ymateb digalon y llywodraeth oedd y dylai pobl gyflwyno ceisiadau am Gredyd Cynhwysol, gan anwybyddu tystiolaeth gan bwyllgor seneddol bod rheoliadau budd-daliadau didostur yn gwrthwio menywod, yn enwedig mamau sengl, at "oroesi drwy ryw".¹³ Croesawyd mesurau yng Nghymru i liniaru tlodi fel taliadau i blant sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim,¹⁴ ond nid yw'r rheini'n diwallu'r angen. Mae

menywod mudol na allant droi at gronfeydd cyhoeddus yn cael eu gadael yn ddiymgeledd ac yn agored i ecsbloetio a thrais ac mae hyn yn gwrthio menywod i waith rhyw i oroesi.¹⁵

"If you're sex working but you want to stop, your first Universal Credit payment takes five weeks. How can you survive for five weeks without money? There is no option, you have to do whatever it takes, I have to go back to sex work."

"I know loads of girls who, because their housing situation isn't great, they end up sex working in the parlours. I know one hadn't been sex working for quite a few months while trying to get herself together - but she lost her flat and now she's living in a parlour, she's stuck in limbo."

"We've been getting small cash payments to trans people through our mutual aid scheme and we have seen that trans sex workers used to be working to pay for transition costs but are now working for food, housing and to cover bills." Trans Aid Cymru

"When I first started working in the parlours, absolutely I was doing it to better my daughter's life."

Mae'r dyfyniadau hyn yn dangos sut mae sefyllfaoedd ariannol a thai ansicr wrth wraidd gwaith rhyw yng Nghymru. Maent yn dangos pam ei bod hi mor bwysig bod gwaith rhyw yn cael ei gydnabod mewn cyd-destun ehangach o dlodi a digartrefedd. Gall darpariaeth budd-daliadau a chyfleoedd tai a chyflogaeth annigonol olygu bod unigolion yn dibynnu ar waith rhyw i greu incwm ac osgoi diymgeledd a digartrefedd iddyn nhw eu hunain a'u teuluoedd.

TROSEDDOLI A PHLISMONA

O dan y deddfau puteindra¹⁶ mae cannoedd o weithwyr rhyw yn y DU dan fygythiad o gael eu harestio, o fod yn destun cyrch, o gael eu herlyn, a hyd yn oed o gael eu carcharu bob blwyddyn am weithio ar y stryd¹⁷ neu am weithio gydag eraill mewn mangreoedd, gyda mudwyr, pobl draws a menywod o liw yn cael eu targedu'n anghymesur.¹⁸ I fenywod mudol sydd â statws mewnffudo ansicr mae effaith troseddau yn cael ei dwysáu gan ofn cael eu hallgudo.

Mae gweithwyr rhyw yng Nghymru yn adroddam brofiadau amrywiol a chanfyddiadau o blismona, yn ogystal â'r canlyniadau niweidiol o fod yn destun deddfau puteindra. Mae etifeddiaethau gweithrediadau'r heddlu, fel Gweithrediad Pentameter yn 2006, a thargedu gweithwyr rhyw yn Abertawe a Chasnewydd yn fwy diweddar, yn peri ofn a drwgdybiaeth o'r heddlu ac yn tanseilio'r posibilrwydd o'r heddlu'n amddiffyn gweithwyr rhyw ac yn rhoi cymorth iddynt.

Mae'n amlwg yng Nghlanllawiau Plismona Gwaith Rhyw Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu (yr NPCC),¹⁹ bod cyrchu ac arestio gweithwyr rhyw am droseddau sy'n gysylltiedig â phuteindra yn groes i arferion plismona da. Mae'r canllawiau'n nodi'n glir bod yn rhaid i ddiogelwch pobl sy'n ymwneud â gwaith rhyw fod yn hollbwysig.²⁰ Eto i gyd, mae gweithwyr rhyw yn parhau i fod yn destun sylw helaeth gan yr heddlu mewn rhai ardaloedd yng Nghymru. Er enghraifft, yn Abertawe mae'r heddlu wedi gorfodi troseddau llithio yn erbyn gweithwyr rhyw ar y stryd nad ydynt yn ymgysylltu â gwasanaethau cymorth²¹ wrth i gyngor Casnewydd droseddoli gweithwyr rhyw drwy ailgyflwyno Gorchmynion Diogelu Gofodau Cyhoeddus am

'ecsbloetio rhywiol'. Ym mis Ebrill 2022, arweiniodd hyn at arestio 50 o bobl a chyhuddo 40 ohonynt yn ystod gweithrediad a oedd yn ymwneud â gwaith rhyw ar y stryd. ²² Mae adroddiadau diweddar o "hiliaeth, casineb at fenywod a chulni"²³ yn heddlu Gwent hefyd wedi tanseilio ymddiriedaeth y cyhoedd.

Mae gweithwyr rhyw wedi disgrifio sut mae dirwyon a chofnodion troseddol yn eu dal mewn puteindra. Soniodd gweithwyr rhyw traws yng Nghymru am oruchwyliaeth yr heddlu a chael eu hymchwilio am geisio helpu eraill. Disgrifiodd gweithwyr rhyw effaith y cyfreithiau:

"Criminalisation doesn't work. Decriminalisation is safer for everyone, otherwise it goes underground. It's still going to be there, no-one is going to quit. If we don't have a way of making money we're still going to do it. They're not stopping anything, they're just making it more dangerous".

"The police have been harassing me since I was a teenager. When I was young and wasn't working, me and a friend were hanging around and a client pulled up in a car. He offered money and I knew that my friend did that sometimes so I waved over to her. The police tried to arrest me for pimping."

"[The Police] smash through the door, they'll chuck everything everywhere, they're f*****g horrible. They'll literally push you flying they don't give a f**k, they see the girls as a poxy piece of meat who shouldn't be there".²⁴

"We were raided and arrested over three years ago, and we're still under investigation, but we haven't actually gone to court, nothing has happened, we haven't been charged. They've got my computer and phone. Whatever they take, I've just had to escort more to go and get everything back they've stolen from me".

"I had a criminal record check and it has a section called 'miscellaneous', which was a half-page all about my sex work. I appealed to have it taken off and they refused. It makes me look terrible; I was absolutely heart broken. If I apply for a job that will be on the back of it".

Mae'r dyfyniadau hyn yn datgelu'r ffurfiau gwahanol y gall rhyngweithiadau gweithwyr rhyw â'r heddlu eu cymryd. Maent yn tynnu sylw at y trais y mae gweithwyr rhyw yn gallu ei brofi yn nwylo'r heddlu. Ychydig o ymchwil a oedd wedi cael ei gwneud i hyn tan astudiaeth yn 2022 o 197 o weithwyr rhyw yn nwyrain Llundain a ddarganfu fod 42% o weithwyr y stryd wedi dioddef trais gan yr heddlu.²⁵

Yn ogystal, mae'r dyfyniadau hyn yn dangos sut y gall nodi unigolion fel gweithwyr rhyw gan yr heddlu eu hatal rhag cael mynediad at swyddi mewn meysydd eraill o'r farchnad lafur, gan arwain at ddibyniaeth bellach ar waith rhyw i greu incwm.

Yn syml, nid yw'r ddeddfwriaeth a'r gyfraith bresennol sy'n gysylltiedig â gwaith rhyw a phuteindra yn effeithiol ac mae'n rhaid gwrthwynebu galwadau i gynyddu troseddu gwaith rhyw drwy droseddu cleientiaid gweithwyr rhyw oherwydd ei fod yn tanseilio diogelwch. Mewn gwledydd lle mae'r math hwn o gyfraith, a elwir yn Fodel Nordig, wedi'i weithredu, mae gweithwyr rhyw yn wynebu mwy o stigma, maent mewn mwy o berygl o drais ac mewn sefyllfa waeth i ofyn i'r heddlu a'r awdurdodau eu diogelu, maent wedi cael eu troi allan o'u cartrefi, ac maent yn fwy tebygol o gael cymryd eu plant i ofal.²⁶²⁷²⁸ Er gwaethaf honiadau bod y gyfraith wedi arwain at ddirywiad mewn puteindra, nid oes tystiolaeth go iawn o hyn.²⁹

Mae dad-droseddoli gwaith rhyw wedi'i wreiddio mewn egwyddorion hyrwyddo diogelwch, lleihau niwed a gwella lles y rhai sy'n ymwneud â gwaith rhyw. Mae dad-droseddoli yn cael ei gefnogi gan weithwyr rhyw eu hunain a hefyd gan sefydliadau o fri fel y [Coleg Nyrsio Brenhinol](#), [Joint Council for the Welfare of Immigrants](#), [Freedom United](#), [Women Against Rape](#) yn y DU ac yn rhyngwladol [Amnesty International](#), [Sefydliad Iechyd y Byd](#), [Human Rights Watch](#), [UNAIDS](#), [Global Alliance Against Traffic in Women](#).

TRAIS

Mae gweithwyr rhyw yn wynebu lefelau uchel o drais³⁰³¹ ac mae troseddu'n gwaethgu'r niwed y mae gweithwyr rhyw yn ei ddioddef. ³² Mae adroddiad gan Ganolfan Troseddeg a Chyfiawnder Troseddol Prifysgol Abertawe yn dangos lefelau ysgytwol o drais³³ a brofir gan weithwyr rhyw ar y stryd yng Nghaerdydd.

Mae'n llawer mwy diogel i weithwyr rhyw weithio dan do³⁴ a chydag eraill ond, o dan ddeddfau cadw puteindai, mae'n anghyfreithlon. ³⁵ Mae ymchwil yn dangos, lle roedd y gyfradd arestio gweithwyr rhyw a chleientiaid yn uchel, fod llai o fenywod yn adrodd am drais. ³⁶ Pan fydd menywod yn adrodd am drais, maent yn aml yn wynebu cael eu herlyn am waith rhyw tra nad oes llawer yn cael ei wneud i ddal eu hymosodwyr.³⁷

Pan fydd yr heddlu'n blaenoriaethu erlyn dros amddiffyn, nid oes cosbau i ddynion treisgar os byddant yn ymosod eto. Mae [Women Against Rape](#) yn nodi'r ffaith bod treisio wedi cael ei ddad-droseddoli i bob pwrpas. Mae erlyniadau am dreisio yr adroddwyd amdano ar eu lefel isaf erioed - 1.4%! ³⁸ Mae gweithwyr rhyw yn wynebu gwahaniaethu ychwanegol gyda dim ond 25% o'r rhai sy'n dioddef ymosodiadau yn adrodd am hyn i'r heddlu.³⁹ Cadarnhawyd hyn gan ymgynghorydd cenedlaethol ar drais yn erbyn menywod i Lywodraeth Cymru a ddisgrifiodd sut mae gweithwyr rhyw yn amharod i adrodd am drais rhywiol a thrais arall i'r heddlu gan eu bod yn meddwl na fydd unrhyw beth yn cael ei wneud.⁴⁰

"When you go to the police for help with violence and they know you are working they aren't interested."

"A boy did come at me and had me up against the wall. I managed to get out the room whilst he was getting dressed, I didn't bother to phone the police ... I would not want the police involved at any time."⁴¹

PROFIAD MAMAU SY'N WEITHWYR RHYW O'R GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Mae gweithwyr rhyw yn cael eu labelu'n aml yn famau drwg gyda'r rhagdybiaeth eu bod yn risg i'w hunain a'u plant. Mae hyn yn cael ei waethgu gan droseddoli gwaith rhyw sy'n atal mamau sy'n weithwyr rhyw rhag bod yn gyhoeddus a chael clod a chydabyddiaeth am y gwaith caled o fagu plant (mewn amgylchiadau anodd yn aml) a'r cyfraniad hanfodol hwn i gymdeithas. Mae mamau sy'n weithwyr rhyw hefyd yn fwy tebygol o gael eu plant wedi'u cymryd gan y gwasanaethau cymdeithasol a'r llysoedd teulu, sy'n achosi galar a thrawma gydol oes.⁴²

Mae mwy nag un ym mhob 100 o blant yng Nghymru yn "derbyn gofal" gan y wladwriaeth ac mae'r niferoedd yn cynyddu ar gyfradd uwch fyth na Lloegr.⁴³ Mae tlodi'n ffactor ynghyd â gwahaniaethu gan y llysoedd teulu: yng ngogledd Cymru, arweiniodd 77% o'r holl geisiadau gofal at orchymyn gofal rhwng 2010 a 2016 o'i gymharu, er enghraifft, â 39% yng ngorllewin Llundain.⁴⁴ Yn ôl ymchwil, mae plant o dreftadaeth Ddu Garibiaidd yn fwy tebygol na phlant gwyn Prydeinig o fod mewn gofal, waeth beth fo'u lefel amddifadedd, gan gyfeirio at hiliaeth yn y system lles plant. Mae plant sy'n cael eu rhoi mewn gofal sefydliadol yn fwy tebygol o ddioddef camdriniaeth na'r rhai sy'n aros gyda'u teulu.⁴⁵

Mae *Support Not Separation*, sef cynghrair i roi diwedd ar wahanu plant yn ddireswm o'u mamau neu brif ofalwyr eraill, yn ymgyrchu i newid y diffiniad o 'esgeulustod' yn y Ddeddf Plant i wahardd cymryd plant o'u mamau oherwydd tlodi. Daw hyn yn dilyn newid yn y gyfraith yng Nghaliffornia sy'n nodi na ddylid gwahanu plant oddi wrth eu teuluoedd ar sail amodau anhawster ariannol, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, ddiffyg bwyd, dillad, lloches neu ofal plant.

Rhaid canmol cynigion yng Nghymru i gael gwared ar elw o waith darparu gwasanaethau plant am fod preifateiddio wedi arwain at faethu a mabwysiadu'n dod yn fusnes proffidiol.^{46,47}

"All the different agencies think sex workers can't be good parents and because I've been a sex worker I can't be trusted. It's a get out clause for anything."

"Most of the women that work on the street have got to the stage where they've lost their children. Their children have been either adopted at birth or subsequently taken from them by social services. They don't get any help, there's no help once your kids are taken, you don't get any counselling, it's like a bereavement."

"I thought that, they're meant to do all you can to keep mother and child together, but they don't do that at all, in fact on the parent's side they do nothing, absolutely nothing."

Hefyd, siaradodd un o'r mamau yn *Safety First Wales* â'r cyfryngau am ei phrofiad hi o wahaniaethu:

*"My dad took me to the appointment and told me how smart I looked," ... "But when I got the typed version of the assessment written up, I was horrified because in the first few lines, the assessor said I was dressed provocatively. I was astounded. He knew I was a sex worker and I think it is one of the reasons he noted I dressed provocatively."*⁴⁸

MASNACHU

Defnyddir cyfreithiau masnachu fel cyfiawnhad dros yr heddlu'n cosbi'n llym weithwyr rhyw mudol, eu harestio a'u hallgludo, ac maent wedi gwyrddroi'r canfyddiad cyhoeddus o faint o buteindra sydd o ganlyniad i fasnachu yn uniongyrchol.^{49,50} Mewn gwirionedd, darganfu ymchwil fod llai na 6% o weithwyr rhyw MUDOL wedi cael eu masnachu; dywedodd llawer ohonynt fod yn well ganddynt weithio yn y diwydiant rhyw yn hytrach na'r "amodau nad ydynt yn wobrwylol ac weithiau sy'n ecsbloetio y maent yn eu hwynebu mewn swyddi nad ydynt yn rhai rhywiol".⁵¹

Galluogir masnachu gan dlodi a phenderfyniad menywod i'w ddianc yn ogystal â'r amgylchedd mewnfudo gelyniaethus⁵² sy'n ei gwneud hi'n amhosibl i'r rhan fwyaf o fudwyr, gan gynnwys

ceiswyr lloches a dioddefwyr trais ar sail rhyw, i groesi ffiniau rhyngwladol heb gymorth. Mae masnachwyr yn dianc rhag erlyn nid oherwydd diffyg cyfreithiau cymwys, ond fel gydathrais domestig a threisio, oherwydd nid amddiffyn menywod yw'r flaenoriaeth.

Mae tystiolaeth a gyhoeddwyd gan *The Lancet*⁵³ a sefydliadau ymchwil ac ymarferwyr creadwy yn dangos nad oes perthynas achosol rhwng troseddu gwaith rhyw a gostyngiad mewn masnachu neu ecsbloetio rhywiol.^{54, 55}

"Romanian girls, if they were to work together from a place and the police had spotted it and they wanted a nose they could fly through that door... Police don't go in there for the sex work because they know it would take them ages to build a case against prostitution whereas they can just slam them with immigration there and then."

"There is this big drive around vulnerability, [the police] are doing it allegedly under the guise of trafficking; the potential that in private flats there are women who are not being checked out by anybody, they don't have any access to health, they think there's organised crime..." [Health worker.]

IECHYD

Mae gweithwyr rhyw yn gofalu'n dda am eu hiechyd, ond mae ymchwil⁵⁶ wedi canfod bod gweithwyr rhyw wedi'u troseddoli ddwywaith yn fwy tebygol o gael HIV neu haint arall a drosglwyddir yn rhywiol, ac maent un waith a hanner yn fwy tebygol o adrodd am gael rhyw heb gondom gyda chleient. Gallai dad-droseddoli leihau trosglwyddiadau HIV newydd hyd at 46% yn fyd-eang dros ddegawd.⁵⁷

Mae stigma, gwahaniaethu, a throseddoli gwaith rhyw yn rhwystrau mawr i weithwyr rhyw gael mynediad at ofal iechyd priodol. Yn aml, bydd gweithwyr rhyw yn cuddio eu bod yn rhan o waith rhyw oherwydd ofn cael eu barnu a'u gwahaniaethu. Pan fyddant yn datgelu eu gwaith, byddant yn aml yn profi anghymeradwyaeth, cywilyddio a chwestiynu am eu gwaith mewn modd rhywioli a diraddiol. Mae gweithwyr rhyw hefyd yn wynebu rhwystrau strwythurol wrth gael mynediad at ofal iechyd fel arosiadau hir, oriau cyfyngol, mannau nad ydynt yn groesawgar, ofn arestio, gofynion statws cyfreithiol, lleoliad anghyfleus, diffyg trafnidiaeth, anallu i dalu a diffyg cyfrinachedd.⁵⁸

Pan ofynnwyd iddynt, dywedodd gweithwyr rhyw yng Nghymru eu bod eisiau "cysondeb", apwyntiadau a gweithwyr iechyd mwy hyblyg, ac "a community feel; being able to come to a service and talk and chat as yourself and openly and not being judged."

"One woman complained of aggressive behaviour from health professionals, including being called a 'junkie' by staff and accused of 'drug seeking behaviour', when trying to get help to manage pain." (Llythyr at Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro parthed L, Hydref 2020)

Mae menywod sydd wedi goroesi trais ac ymosodiad rhywiol yn ystod plentyndod yn cael eu trin fel "cleifion problemus" a cheir ychydig iawn neu ddim "gofal wedi'i lywio gan drawma". O ganlyniad i ddiffyg gofal, galwyd ar yr heddlu i ymweld â'r menywod. (Llythyr at Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro parthed L, Medi 2020)

BLAENORIAETHAU POLISI

Mae'r ffocws ar blismona fel ffordd o leihau gwaith rhyw wedi gwyrddroi blaenoriaethau fel bod arian yn mynd i orfodi'r gyfraith yn hytrach na darparu budd-daliadau, tai ac adnoddau eraill i fenywod i alluogi a grymuso menywod i adael a gwrthod puteindra. Darganfu ymchwil Prifysgol Abertawe fod: "[...] *it is a focus on experiences of victims of sexual exploitation, domestic abuse and modern slavery that are used to inform the development of sex work service provision, whilst disregarding the requests of sex workers for decriminalisation, self-determination, labour rights and safety.*"⁵⁹

Mae rhwystrau rhag cael mynediad at adnoddau yn cael eu gwaethygu gan ddiffyg dogfennau adnabod yn enwedig ar gyfer gweithwyr rhyw traws a mudol. Mae'n effeithio ar bob rhan o fywydau pobl gan gynnwys mynediad at dai, budd-daliadau a gofal iechyd.

CYNIGION AM NEWID

Gallai rhai o'r camau hyn i wella diogelwch, iechyd a lles gweithwyr rhyw gael eu gweithredu ar unwaith gan y Senedd ac mae eraill yn dod o dan bwerau sydd heb eu datganoli. Yn yr achos hwnnw, gofynnwn i'r Senedd gyhoeddi datganiad sy'n amlinellu ei safbwynt a'i bwriad i godi'r materion hyn gyda San Steffan.

Cefnogi galwadau'n genedlaethol am ddad-droseddoli gwaith rhyw. Mae tystiolaeth o Seland Newydd lle cyflwynwyd dad-droseddoli yn 2003 yn dangos: dim cynnydd mewn puteindra; menywod mewn sefyllfa well i roi gwybod am drais heb ofni cael eu harestio; clirio ymosodiadau'n gyflymach; gweithwyr rhyw mewn sefyllfa well i adael puteindra gan fod euogfarnau'n cael eu clirio o'u cofnodion; trin defnyddwyr cyffuriau fel cleifion nid troseddwyd.

Gwrthwynebu troseddoli cleientiaid gweithwyr rhyw (a elwir yn 'fodel Nordig') gan fod hyn yn tanseilio diogelwch gweithwyr rhyw

Gweithredu amnest rhag cael eu harestio i amddiffyn gweithwyr rhyw sy'n adrodd eu bod yn dyst i drais neu'n ei brofi. Enillodd ymgyrch dan arweiniad gweithwyr rhyw y fath amnest yng Nghaliffornia.⁶⁰ Mewn dinasoedd ar draws yr Unol Daleithiau (Baltimore, Los Angeles, Manhattan, Philadelphia, San Francisco) mae Twrnai Ardaloedd yn gwrthod erlyn gweithwyr rhyw i gydnabod y niwed a achosir.

Diwygio canllawiau Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu i nodi y dylai arestiadau a chyrrhoedd ddigwydd dim ond pan all yr heddlu ddangos seiliau rhesymol i amau bod gweithwyr rhyw yn destun grym a gorfodaeth. Byddai hyn yn helpu i sicrhau nad yw gweithwyr rhyw yn cael eu troseddoli dim ond am fod yn weithwyr rhyw neu am gymryd rhan mewn arferion sy'n cynyddu eu diogelwch eu hunain.

Gweithredu 'wal dân' i wahanu ymchwiliadau'r heddlu ac archwiliadau llafur gan swyddogion Gorfodi Mewnffudo, er mwyn sicrhau bod gweithwyr rhyw mudol yn gallu adrodd am drais waeth beth fo'u statws mewnffudo

Cyfarwyddo'r heddlu, yr awdurdodau erlyn a'r llysoedd i flaenoriaethu diogelwch drwy ymchwilio'n egniol i drais rhywiol, gorfodaeth, stelcian a thrais arall, a'u herlyn.

Gwrthwynebu Cymal 16 (Atodlen 7 – Troseddau Blaenoriaeth) y Bil Diogelwch Ar-lein a fydd i bob pwrpas yn atal gweithwyr rhyw rhag hysbysebu ar-lein gan y dangoswyd bod hyn yn cynyddu'r risgiau i weithwyr rhyw ac yn ei gwneud hi'n anoddach gweithio'n annibynnol.⁶¹

Targedu adnoddau at weithwyr rhyw i'w galluogi i adael puteindra os ydynt yn dewis hynny. Yn benodol, blaenoriaeth ar gyfer tai cymdeithasol, rhyddhad dyledion, gwasanaethau iechyd, gwasanaethau trais domestig gwell a chyfarwyddo'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch budd-daliadau i beidio â gosod cosbau.⁶²

Ymestyn i famau fel "incwm gofal", ⁶³y taliad ⁶⁴o £1,600 y mis a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar gyfer pobl ifanc sy'n gadael gofal i gydnabod y ffaith bod y rhan fwyaf o weithwyr rhyw yn gweithio i gefnogi teuluoedd. Cymeradwyodd Hawaii gyfraith ym mis Ionawr i dalu incwm sylfaenol o \$2,000 y mis i weithwyr rhyw sydd am adael puteindra.⁶⁵

Cymryd camau i atal mamau sy'n weithwyr rhyw rhag colli gwarchodaeth o'u plant -- ni ddylid cymryd unrhyw blentyn oddi wrth ei fam/brif ofalwr oherwydd bod y teulu'n dlawd, yn ddigartref neu'n methu talu am fwyd, dillad neu ofal plant.

Cael gwared ar yr amod Heb Hawl i Gyllid Cyhoeddus (NRPF) sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod ac yn eu gadael yn ddiymgeledd ac mewn perygl o ecsbloetio a thrais.

Fel cam cyntaf uniongyrchol, gellid gweithredu argymhelliad gan y Pwyllgor Seneddol Materion Cartref yn 2016 i ddad-droseddoli gweithwyr rhyw ar y stryd a'r rhai sydd yn cydweithio i gael gwared ar gofnodion troseddol.

Safety First Wales

Mehefin 2023

Am fwy o wybodaeth

www.safetyfirstwales.org

safety1stwales@gmail.com

Twitter & Instagram @Safety1stWales

---

¹ Brooks-Gordon, B., Mai, N., Perry, G., Sanders, T. (2015). Calculating the Number of Sex Workers and Contribution to Non-Observed Economy in the UK for the Office for National Statistics.

² Sex Work Research Wales 2010-2014 Summary of Findings. <https://cronfa.swan.ac.uk/Record/cronfa26759>

---

³ Scambler, 2007

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/303927/A_Review_of_the_Literature_on_sex_workers_and_social_exclusion.pdf Sylwer: Nid yw'r astudiaeth hon yn cyfrif gweithwyr rhyw traws yn gywir na pharchu sut mae pobl yn uniaethu. Byddem yn gobeithio y bydd unrhyw ymchwil ddilynol yn casglu data drwy'r dull cwestiwn dwy haen a argymhellir, gan gofnodi hunaniaeth rhywedd ac a yw unigolyn yn uniaethu â'r rhyw a neilltuwyd iddo ar adeg geni.

⁴ Y Swyddfa Gartref. (2004). Paying the Price: A Consultation Paper on Prostitution.

⁵ <https://www.theguardian.com/world/2017/mar/09/women-bearing-86-of-austerity-burden-labour-research-reveals>

⁶Yn ôl adroddiadau o Doncaster, bu cynnydd o 60 y cant mewn puteindra ac mae elusennau'n dweud: "Women are being forced to sell sex for £5 because of benefit sanctions." Yn ôl adroddiadau o Sheffield, bu cynnydd o 166%, ac mae gweithwyr elusennau yn Hull yn adrodd bod: "... women who are literally starving and they are out there to feed themselves. People are turning to prostitution to pay for gas and electricity because they are being left without money under current regulations."

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/EPoverty/UnitedKingdom/2018/NGOS/English_CollectiveofProstitutes.pdf

⁷ <https://www.mirror.co.uk/news/politics/dwp-drawing-up-new-benefit-28067418?ga=2.192459306.1237007383.1664209520-1925084098.1662542891>

⁸ <https://www.theguardian.com/society/2019/jun/05/austerity-forcing-disabled-women-into-sex-work>

⁹ Sefydliad Joseph Rowntree. Poverty in Wales 2020. <https://www.jrf.org.uk/report/poverty-wales-2020>

¹⁰ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-57157436>

¹¹ <https://questions-statements.parliament.uk/written-questions/detail/2020-05-06/44004>

¹² <https://prostitutescollective.net/statement-coronavirus-and-sex-workers-demands/>

¹³ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-50170297>

¹⁴ <https://www.walesonline.co.uk/news/education/school-uniform-grant-raised-100-24684300>

¹⁵ Mae 1 miliwn o oedolion a 143,000 o blant yn destun i'r amod Heb Hawl i Gyllid Cyhoeddus. Mae menywod yn cael eu heffeithio'n anghymesur -- roedd 85% o'r bobl a oedd yn cyflwyno cais i ddiystyru'r amod hwnnw yn fenywod, bron pob un ohonynt yn famau sengl. <https://wbg.org.uk/blog/no-recourse-to-public-funds-why-this-policy-of-hostility-disproportionally-affects-migrant-women-in-uk/>

¹⁶Mae gweithio ar y stryd yn cael ei droseddoli o dan ddeddfau llithio ac mae'r gyfraith ynghylch cadw puteindai yn ei gwneud hi'n anghyfreithlon i ddau neu fwy o weithwyr rhyw gydweithio. <https://prostitutescollective.net/known-your-rights/>

¹⁷Mae tua 50% o weithwyr rhyw ar y stryd wedi bod drwy'r system cyfiawnder troseddol. Hough, J. a Rice. B. (2008) A Review of Services for Street-based Sex Working Women in Lambeth.

¹⁸ English Collective of Prostitutes. (2019). Sex Workers are Getting Screwed by Brexit. <https://prostitutescollective.net/wp-content/uploads/2020/07/Sex-Workers-are-Getting-Screwed-by-Brexit.pdf>

---

¹⁹ The National Police Chiefs' Council (NPCC). (2015). National Policing Sex Work Guidance. Ar gael yn: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/prostitution>

²⁰ [Police] "should ensure that [they] do not start from a position that treats sex workers as criminals simply for being sex workers... The focus of law enforcement activity should be to improve safety and to target those who exploit or cause harm" and specifies that: "brothel closures and 'raids' create a mistrust of all external agencies including outreach services. It is difficult to rebuild trust and ultimately reduces the amount of intelligence submitted to the police and puts sex workers at greater risk." *Ibid*.

²¹ 'Police criticised for warning Swansea sex workers they could be prosecuted in clampdown', 1 Ebrill 2019, <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/police-swanea-sex-workers-prosecution-criticism-wales-a8872956.html>

²² <https://www.southwalesargus.co.uk/news/20065925.50-arrests-soliciting-pill-newport/>

²³ <https://www.southwalesargus.co.uk/news/23121215.gwent-police-misogyny-racism-corruption-claims/>

²⁴ Hanks, S. (2022). The safeguarding delusion: sex work and policing in Wales. *Justice, Power and Resistance*, 5(1-2) <https://doi.org/10.1332/VYJF2519>

²⁵ Elmes J, Stuart R, Grenfell P, *et al*. Effect of police enforcement and extreme social inequalities on violence and mental health among women who sell sex: findings from a cohort study in London, UK. <https://sti.bmj.com/content/sextrans/98/5/323.full.pdf>

²⁶ <https://www.opendemocracy.net/en/beyond-trafficking-and-slavery/long-read-how-nordic-model-france-changed-everything-sex-workers/>

²⁷ Levy, J., a Jakobsson, P. (2014). Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers. *Criminology & Criminal Justice*, 14(5), 593–607. <https://documentation.lastradainternational.org/lisidocs/3049-Levy%20Sweden.pdf>

²⁸ Amnesty International. (2016). The Human Cost of 'Crushing' the Market: Criminalization of Sex Work in Norway. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur36/4034/2016/en/>

²⁹ Canfu ymchwil gan The Nordic Institute for Women's Studies and Gender Research ostyngiad mewn dynion a oedd yn dweud eu bod yn prynu gwasanaethau rhywiol o 14% (1996) i 8% (2008), yn annibynadwy oherwydd nad oedd prynu rhyw yn droseddol ym 1996 felly roedd llai o resymau i ddynion ddweud celwydd. Darganfu Bwrdd Cenedlaethol Iechyd a Lles Sweden ei bod hi'n anodd canfod unrhyw duedd glir i fyny neu i lawr (2007). Anwybyddir tystiolaeth o gynnydd mewn parlyrau tylino Thai yn Stockholm (RPS Rapport, 2012). Yn ogystal: Levy, J. (2015). Criminalising the Purchase of Sex: Lessons from Sweden. <https://www.amazon.co.uk/Criminalising-Purchase-Sex-Lessons-Sweden/dp/0415739322>

³⁰ Nododd adolygiad systemig byd-eang fod 45% i 75% o weithwyr rhyw wedi profi trais yn y gweithle yn ystod eu hoes. Deering K, N., Amin, A., Shoveller, J., Nesbitt, A., Garcia-Moreno, C., Duff, P., Argento, E., Shannon, K. (2014). A Systemic Review of the Correlates of Violence Against Sex Workers. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3987574/>

³¹ At least 180 prostitute women have been killed in the UK since 1990. The Independent, 17 December 2017. <https://www.independent.co.uk/voices/international-day-to-end-violence-against-sex-workers-right-to-be-free-from-violence-a8115241.html>

---

³²Darganfu adolygiad systematig o'r holl ymchwiliadau i waith rhyw a gynhaliwyd mewn 33 o wledydd rhwng 1990 a 2018, fod troseddoli gwaith rhyw yn gysylltiedig â 'niwed helaeth' ymhlith gweithwyr rhyw. Mae gweithwyr rhyw dair gwaith yn fwy tebygol o brofi trais rhywiol neu gorfforol lle mae'r fasnach yn cael ei throddoli. Platt L, Grenfell P, Meiksin R, Elmes J, Sherman SG, Sanders T, Mwangi P, Crago AL. (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: a systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. <https://www.lshtm.ac.uk/newsevents/news/2018/criminalisation-and-repressive-policing-sex-work-linked-increased-risk>

³³ <https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/cardiff-sex-workers-victims-shocking-2043459>

³⁴Yn ôl astudiaeth yn 2014, profwyd 77% o ddigwyddiadau treisgar gan weithwyr rhyw ar y stryd, 11% gan weithwyr rhyw unigol a 6% gan weithwyr rhyw mewn puteindai, parlyrau neu sawnas. Connelly, L. (2014) Violence against sex workers. Analysis of National Ugly Mugs.

³⁵ Mae'r gyfraith yn ei gwneud hi'n anghyfreithlon i fenywod gydweithio gyda ffrind mewn mangre, felly mae gweithwyr rhyw yn cael eu gorfodi i ddewis rhwng arestio posibl a chadw eu hunain yn ddiogel, neu osgoi cofnod troseddol a rhoi eu hunain mewn perygl. <https://prostitutescollective.net/petition/>

³⁶ Darganfu arolwg yn 2014 mai dim ond 5% o weithwyr rhyw a ddioddefodd trosedd a wnaeth adrodd amdano lle roedd arestiadau'n uchel. Roedd hyn o'i gymharu â 46% o ddioddefwyr mewn ardaloedd lle mabwysiadodd yr heddlu ddull lleihau niwed. Darperir y data gan National Ugly Mugs (UKNSWP). (2012-2015).

³⁷ <https://www.theguardian.com/society/2017/aug/03/police-sex-workers-brothel-thieves-london-keir-starmer#img-1>

³⁸ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-48095118>

³⁹ Connelly, C. (2014). Violence Against Sex Workers: Analysis of National Ugly Mugs (NUM) Reports. https://s3.eu-west-3.amazonaws.com/observatoirebdd/2014_Violence_against_sex_workers_UK_Executive_Summary_CONNELLY_NUM_ENG.pdf

⁴⁰ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-south-west-wales-43227579>

⁴¹ Hanks, S. (2022) The safeguarding delusion: sex work and policing in Wales. *Justice, Power and Resistance*, 5(1-2) <https://doi.org/10.1332/VYJF2519>

⁴² Dogfen frifio: Sex Work, Mothering and Mental Health, Professor Teela Sanders and Dr Rosie Campbell OBE, March 2020. LINK?

⁴³ Rhwng 1994 a heddiw, mae cyfradd cynnydd plant mewn gofal yng Nghymru yn 153% o'i gymharu â 58% yn Lloegr. REF?

⁴⁴ Ffigyrau o'r Weinyddiaeth Gyfiawnder a ddyfynnwyd yn "The Welsh towns where 1 in 44 children are cared for by the state", Emily Dugan, The Sunday Times, 25 Ebrill 2021. <https://supportnotseparation.blog/2021/04/30/the-welsh-towns-where-1-in-44-children-are-cared-for-by-the-state/>

⁴⁵ "Final Report of the Independent Inquiry into Child Sexual Abuse, 2022. LINK?

⁴⁶ <https://www.communitycare.co.uk/2022/08/22/welsh-government-consulting-eliminating-profit-making-provision-children-in-care/>

---

⁴⁷Mae lleoliad wythnosol ar gyfer plentyn mewn gofal yn costio £4,000 ar gyfartaledd, gan godi i £7,000 i £8,000 i blant ag anableddau. Mae rhieni maeth yn cael £450 yr wythnos, mwy i blant ag anableddau tra bod mamau'n cael £21. REF?

⁴⁸ <https://www.opendemocracy.net/en/5050/sex-work-social-services-mothers-children/>

⁴⁹ Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015 ("Deddf 2015") <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted>

⁵⁰ <https://feministing.com/guest-post-the-soho-raids-were-not-about-trafficking/>

⁵¹ Mai, N. (2011). Migrant Workers in the UK Sex Industry: ESRC Full Research Report. <https://prostitutescollective.net/wp-content/uploads/2021/05/Migrant-Workers-in-the-UK-Sex-Industry-Project-Final-Policy-Relevant-Report.pdf>

⁵² <https://www.redpepper.org.uk/criminalising-sex-work-wont-help-trafficked-women/>

⁵³ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(15\)61460-X/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(15)61460-X/fulltext)

⁵⁴Mae grŵp Cyngori UNAIDS ar HIV a Gwaith Rhyw hefyd yn nodi na ddangoswyd bod troseddoli cleientiaid yn effeithiol wrth leihau masnachu.⁵⁴ UNAIDS, Guidance note on HIV and sex work, Annex 2: Shifting the strategic focus from reduction of demand for sex work to reduction of demand for unprotected paid sex, tudalen 12, 2012

⁵⁵Mae'r Sefydliad dros Ddiogelwch a Chydweithrediad yn Ewrop wedi dweud nad oes tystiolaeth empirig yn Sweden hyd yma bod troseddoli cleientiaid wedi lleihau masnachu pobl ar gyfer ecsbloetio rhywiol yn y wlad. OCSE, Analysing The Business Model Of Trafficking In Human Beings To Better Prevent The Crime, tudalen 70, 2010 ar gael yn <https://www.osce.org/cthb/69028?download=true>

⁵⁶ Darganfu adolygiad systematig o'r holl ymchwili i waith rhyw a gynhaliwyd mewn 33 o wledydd rhwng 1990 a 2018, fod troseddoli gwaith rhyw yn gysylltiedig â 'niwed helaeth' ymhlith gweithwyr rhyw. Platt L, Grenfell P, Meiksin R, Elmes J, Sherman SG, Sanders T, Mwangi P, Crago AL. (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: a systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. <https://www.lshtm.ac.uk/newsevents/news/2018/criminalisation-and-repressive-policing-sex-work-linked-increased-risk>

⁵⁷ The Lancet. (2015). Keeping Sex Workers Safe.

⁵⁸ https://www.bmj.com/bmj/section-pdf/902641?path=/bmj/351/8020/Clinical_Review.full.pdf

⁵⁹ Hanks, S. (2022). The safeguarding delusion: sex work and policing in Wales. Justice, Power and Resistance, 5(1-2) <https://doi.org/10.1332/VYJF2519>

⁶⁰ <https://uspros.net/2018/01/26/victory-amnesty-from-arrest-for-sex-workers-reporting-crime/>

⁶¹ <https://prostitutescollective.net/briefing-online-safety-bill/>

⁶²Yn Seland Newydd, mae'r wladwriaeth yn gwahaniaethu o blaid gweithwyr rhyw sydd am adael gwaith rhyw ac y mae angen iddynt hawlio budd-daliadau. Nid yw gweithwyr eraill sy'n gadael eu swydd yn cael lwfans ceiswyr gwaith am nifer o wythnosau. Nid yw gweithwyr rhyw yn destun y cyfnod gadael gwaith hwn wrth hawlio budd-daliad. (Y Weinyddiaeth Gyfiawnder, 2008).

⁶³Yn y DU, mae'r English Collective of Prostitutes, Support Not Separation, y Global Women's Strike a nifer o sefydliadau menywod eraill, yn ogystal â'r Green New Deal for Europe, yn ymgyrchu dros [incwm gofal](#) i fynd i'r afael â chyfiawnder cymdeithasol ac amgylcheddol. Maent yn cyfeirio at y ffaith bod 80% o fenywod yn famau ac

---

mai mamau yw'r mwyafrif helaeth o brif ofalwyr ac yn cael eu rhoi mewn tlodi o ganlyniad. Byddai incwm sy'n mynd i'r afael â thlodi mamau ac yn cydnabod eu cyfraniad hanfodol i'r gymdeithas yn mynd yn bell i fynd i'r afael â'r amodau economaidd sy'n gwrthio menywod, yn enwedig mamau, at buteindra.

⁶⁴ <https://www.llyw.cymru/cyhoeddi-cynllun-peilot-incwm-sylfaenol-i-bobl-syn-gadael-gofal>

⁶⁵ [SB3347 \(hawaii.gov\)](#)